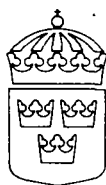

Utrikesutskottets betänkande

1985/86:9

om situationen i Kampuchea

UU
1985/86:9

Motionen

I motion 1984/85:1694 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 6 och 7 hemställs

6. att riksdagen uttalar sig för en fredslösning i Kampuchea i enlighet med vad som anförs i motionen,

7. att riksdagen uttalar att Demokratiska Kampuchea ej bör ges mandat i Förenta Nationerna.

(Yrkandena 1 – 5 i motionen behandlades i UU 1984/85:12.)

Bakgrund

Situationen i Kampuchea behandlades senast av utskottet i betänkandet UU 1983/84:20 i anledning av motionsyrkanden av liknande innebörd som den nu föreliggande. För en närmare beskrivning av bakgrunden till konflikten hänvisas till detta och tidigare betänkanden i frågan.

Praktiskt taget hela Kampuchea kontrolleras av regeringen Heng Samrin med säte i huvudstaden Phnom Penh. Ett mindre område i landets västra del behärskas av de styrkor som fördrevs av de vietnamesiska invasionstrupperna år 1978. Denna del av landet styrs av en koalitionsregering (CGDK) under ledning av prins Sihanouk som samtidigt representerar organisationen Funcinpec. De två andra koalitionsparterna är den tidigare Pol Pot-regimens anhängare (de röda khmererna) under ledning av Khieu Samphan, och Nationella fronten för khmer-folkets befrielse (KPNLF) under ledning av Son Sann.

Båda dessa regimer gör anspråk på att representera hela staten Kampuchea under beteckningarna Folkrepubliken Kampuchea (Heng Samrin) resp. Demokratiska Kampuchea (CGDK).

Vid en vietnamesisk offensiv för cirka ett år sedan mot koalitionen trupper förstördes flertalet läger vid den thai-kampucheanska gränsen. Strider pågår alltjämt mellan de två regimerna i olika delar av landet.

Bakom de konkurrerande regimerna står olika grupper av länder. Folkrepubliken Kampuchea stöds av ockupationsmakten Vietnam samt av flertalet östländer och ett antal u-länder, sammanlagt ett tjugotal. Demokratiska Kampuchea och dess koalitionsregering stöds aktivt av Kina och av ASEAN-staterna (Brunei, Indonesien, Malaysia, Filippinerna, Singapore och Thailand). Det är vidare koalitionsregeringen som representerar Kampuchea i FN.

Sverige anser att ingendera regimen för närvarande kan anses representera landet och har inte diplomatiska förbindelser med någon av de två regeringarna.

Under de snart sju år som förflutit efter den vietnamesiska invasionen har ingen förhandlingslösning av konflikten stått att uppnå trots flera försök. Genom beslut i FN:s generalförsamling inkallades i juli 1981 en internationell konferens om Kampuchea i syfte att dra upp riktlinjer för en lösning av konflikten. Vietnam och Sovjetunionen m. fl. länder deltog emellertid inte i denna konferens som bl. a. därför inte ledde till något konkret resultat.

I de resolutioner om läget i Kampuchea som årligen antagits med stor och växande majoritet av generalförsamlingen beskrivs de element som anses vara förutsättningen för en fredslösning av konflikten, nämligen fullständigt tillbakadragande av alla främmande trupper från Kampuchea, respekt för det nationella oberoendet och för principen om icke-inblandning. Behovet av fortsatt humanitärt bistånd till det kampucheanska folket understryks. Genom resolutionen, som i år antogs med 114 ja-röster mot 21 nej-röster och 16 avstående, hålls också tanken på en ny internationell Kampuchea-konferens vid liv. Generalsekreteraren uppmanas att fortsatt följa situationen för att bidra till en politisk lösning.

Under våren och sommaren 1985 har båda sidor i konflikten framfört vissa förslag som syftar till att få till stånd en dialog mellan parterna. Ett malaysiskt initiativ från april om indirekta samtal genom ombud (proximity talks) mellan koalitionsregeringens parter och Heng Samrin-regimen tilldrog sig under en tid visst intresse och avvisades inte uttryckligen av Vietnam. Förslaget modifierades vid ett möte i juli med ASEAN:s utrikesministrar, som i ett gemensamt uttalande föreslog sådana samtal mellan koalitionsregeringen å ena sidan och Vietnam å den andra. Representanter för Heng Samrin-regeringen skulle kunna ingå i den vietnamesiska delegationen. Samtalen skulle bygga på vissa grundläggande element, nämligen tillbakadragande av främmande trupper från Kampuchea, tillsättande av en övervakningskommission från FN, nationell försoning och politiska val under FN:s övervakning.

Även regeringarna i Vietnam, Laos och Folkrepubliken Kampuchea har lagt fram förslag till en förhandlingsuppläggning. Vid ett möte i augusti förklarade de gemensamt att Folkrepubliken Kampuchea var villig att samtala med olika grupper ur khmer-oppositionen om nationell försoning. Direkta förhandlingar med Pol Pot-gruppen har emellertid hittills uteslutits av Phnom Penh-regeringen; det har tvärtom sagts att ett resultat av försoningssamtalen måste bli att Pol Pot-anhängarna frångår sitt inflytande i Kampuchea.

Vietnam har i sammanhanget förklarat att tillbakadragandet av dess trupper från Kampuchea skall fortsätta och vara avslutat till år 1990, förutsatt dock att motparten inte drar fördel av detta tillbakadragande genom att underminera Kampucheas fred och säkerhet.

Det är att märka att koalitionsregeringen anser att det är Vietnam och inte regeringen i Phnom Penh som är dess huvudpart. Heng Samrin å sin sida har som nämnts inte accepterat Pol Pot-gruppen som en förhandlingspart.

Som framgår av det föregående förefaller utsikterna till förhandlingar mellan parterna om konflikten i Kampuchea fortsatt vara dåliga, samtidigt som utspelen under senare tid ger intryck av att det finns ett intresse hos de inblandade av att få till stånd kontakter och samtal.

Sveriges möjligheter att inverka på förhållandena i området är naturligtvis begränsade. I FN:s resolutioner i ämnet beskrivs de grundläggande förutsättningarna för en varaktig fred, dvs. bl. a. tillbakadragande av alla främmande trupper från Kampuchea, respekt för landets nationella oberoende och respekt för principen om icke-inblandning. Utskottet ställer sig bakom dessa krav och noterar att de också framförs i den föreliggande motionen som väsentliga för en fredslösning.

Det förefaller nödvändigt att en ytterligare konkretisering av parternas ståndpunkter sker innan verkliga förhandlingar kan komma till stånd. En lösning försvåras naturligtvis också av att konflikten delvis gäller konkurrensen mellan Kina och Sovjetunionen om inflytandet i denna del av världen.

Den svenska regeringen har upprepade gånger, och senast i ett anförande om Kampuchea i FN:s pågående generalförsamling, givit uttryck åt kravet att de vietnamesiska trupperna måste lämna Kampuchea. Utskottet delar självfallet denna åsikt. Den vietnamesiska ockupationen är ett brott mot folkrätten och det främsta hindret för en politisk lösning av konflikten.

En annan omständighet som i realiteten har betydelse för möjligheterna att få till stånd en förhandling är det dominerande inflytande som Pol Pots anhängare med stöd från Kina fortfarande har inom koalitionen.

Sverige lämnar redan ett omfattande humanitärt bistånd till det kampuchianska folket, både genom insatser till förmån för flyktingarna längs gränsen mot Thailand och i form av bidrag till internationella organ med verksamhet inne i Kampuchea. Utskottet utgår från att vi även fortsättningsvis kommer att stödja humanitära insatser till förmån för det kampuchianska folket.

Sverige bör också vara berett att inom ramen för sina möjligheter lämna bidrag till en politisk lösning av konflikten. För närvarande tycks emellertid utsikterna för någon utomstående part att kunna föra parterna närmare varandra vara begränsade.

Vår inställning i erkännandefrågan framgår bl. a. av det ovannämnda anförandet i FN:s generalförsamling. Vi anser inte att någondera regeringen under nuvarande omständigheter kan betraktas som Kampuchebas legitima representant. Att Demokratiska Kampuchebas koalitionsregering kvarstår som landets representanter i FN är bl. a. en följd av det tillvägagångssätt som används i generalförsamlingen vid prövning av delegationernas fullmakter. Någon omröstning i frågan har inte ägt rum på tre år.

Med hänvisning till vad utskottet sålunda anför om situationen i Kampuchea får utskottet anse yrkandena 6 och 7 i motion 1694 besvarade.

Utskottet hemställer

UU 1985/86:9

att riksdagen förklarar motion 1984/85:1694 yrkandena 6 och 7
besvarade med vad utskottet anförde.

Stockholm den 26 november 1985

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Karin Söder (c), Sture Ericson (s), Carl Bildt (m), Axel Andersson (s), Maj-Lis Lööw (s), Margaretha af Ugglas (m), Bengt Silfverstrand (s), Karl-Erik Svartberg (s), Sten Sture Paterson (m), Nils T Svensson (s), Gunnel Jonäng (c), Maria Leissner (fp), Hadar Cars (fp) och Lars Werner (vpk).